

סיכוני תוכנית הפירוז

מאת מרק לנגפן

שטח "איזור אוטונומי מפורז" הוצע כפתרון לעזיבה הדרגתית של הממשל הישראלי משטחי יהודה ושומרון וחבל עזה. באותו עניין, בשיחות השלום על המזה"ת, המתקיימות ונמשכות, יהיה צורך להסכים על המשמעות המשפטית המדויקת של המונח "איזור אוטונומי מפורז" בין ישראל ושכנותיה הערביות וכל צד שלישי אפשרי שיהיה ערב לשמירת השלום.

בעוד שסוגי הנשק המותר יידונו בברור, אחת מבעיות המפתח שתעמודנה בפני הצוות הישראלי הוא ניסוח שימנע מאנשים פרטיים שירצו בכך להבריח נשק בלתי חוקי ל"איזור האוטונומי המפורז".

בהקשר זה, ייאלץ כל צוות מו"מ ישראלי להתחשב במציאות הקיימת המצביעה על כך שלא משנה מה תהייה התוצאות הסופיות של המו"מ, תמיד ימשיכו להתקיים קבוצות פלשתינאיות לאומיות מאורגנות, מבוססות ואלימות, או יסודות איסלמיים פאנטיים, שינסו להבריח נשק לתחום "האיזור האוטונומי המפורז" ואשר השימוש בו יהיה למטרת הרג אזרחים ישראלים.

בבואו להעריך את מידת חוזקה של רשת הביטחון נגד הברחה, חייב צוות המו"מ הישראלי להעריך את הסכנה היחסית מכלי נשק קטנים וקלים להעברה. אב טיפוס לנשק עליו יצטרכו לתת את הדעת, הוא טיל הקטיושה הארטילרי בו השתמשו בתדירות רבה במשך 20 השנים האחרונות הטרוריסטים לצורך הפגזה מדרום לבנון על צפונה של ישראל. טיל קטיושה כזה מונע בדלק מוצק, ודומה למרגמה, אלא שהטווח שלו הוא 12 מייל ומשקל ראש הנפץ שלו הוא כשמינית ממשקל ראש הנפץ של הסקאד העיראקי. למעשה טיל הקטיושה הוא מעין "מרגמת על", מאחר שהטיל מופעל ע"י דלק מוצק ומחבל מסוגל להציבו, לכוונו ולשגר בו במהירות.

למרות שטילי הקטיושה בדרך כלל נורים במטחים של כמה תריסרים בבת אחת, הם ניתנים לשיגור גם בבודדת. אך

החשוב ביותר, סיכויי של הטיל הנורה לתוך אוכלוסיה מפורזת בצפון להרוג אזרחים הוא קלוש, בעוד שטיל "מרגמת על" הנורה לפרוזדור תל אביב/נתניה, בעל האוכלוסייה הצפופה, לבטח יזרע הרג רב וטרור באיזור המאוכלס של תל אביב (**ראה איורים 1 ו-2**). פרוזדור תל אביב/נתניה מכיל 70% מאוכלוסיית ישראל ו-80% מהתשתית התעשייתית שלה.

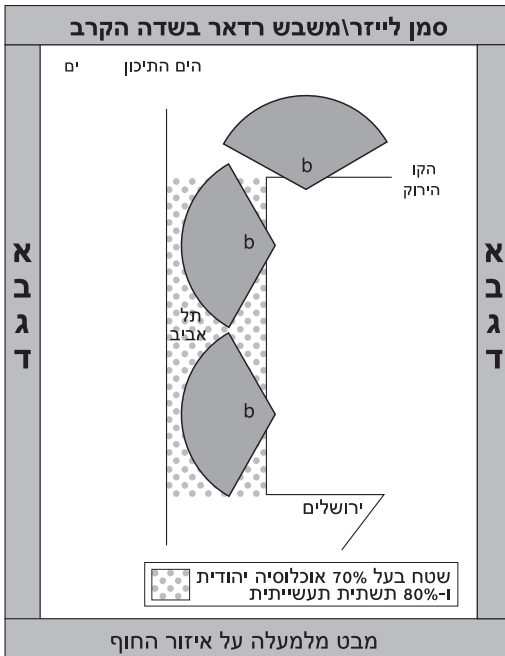
ביודעו את התוצאות האיומות של התקפת טילי הקטיושה ע"י יסודות רדיקאליים מן הגדה המערבית אל תוך פרוזדור תל אביב-נתניה (**ראה דיאגרמת טווח ירי**) יעמוד צוות המו"מ הישראלי מול בעיות ביטחוניות רציניות ביותר של הברחות, וזאת תוך כדי היותו נתון בלחץ כבד מגורמים חיצוניים לדחוף ולהביא להסכם מהיר.

השאלה הראשונה שתעמוד בפני צוות המו"מ הישראלי תהיה מי יהיו שומרי הגבול בנקודות המעבר? האם יהיו אלה ישראלים, פלשתינאים, אנשי או"מ או כוחות משולבים? ועל אותו משקל נשאלת השאלה, למי בדיוק תהיה הסמכות לאסור ולהחרים את השלל של אדם הנתפס בהברחת נשק...? אילו זכויות יינתנו למבריח הנשק? למי תהיה הסמכות לחקור את המבריח ואילו צורות חקירה יותרו? מה יקרה אם המבריח יחמוק לתוך

איור מס' 1.

טווח טילי קטיושה ממשגר BM-21 רב טילי

איור מס' 2. טילי קטיושה: מה יקרה אם:

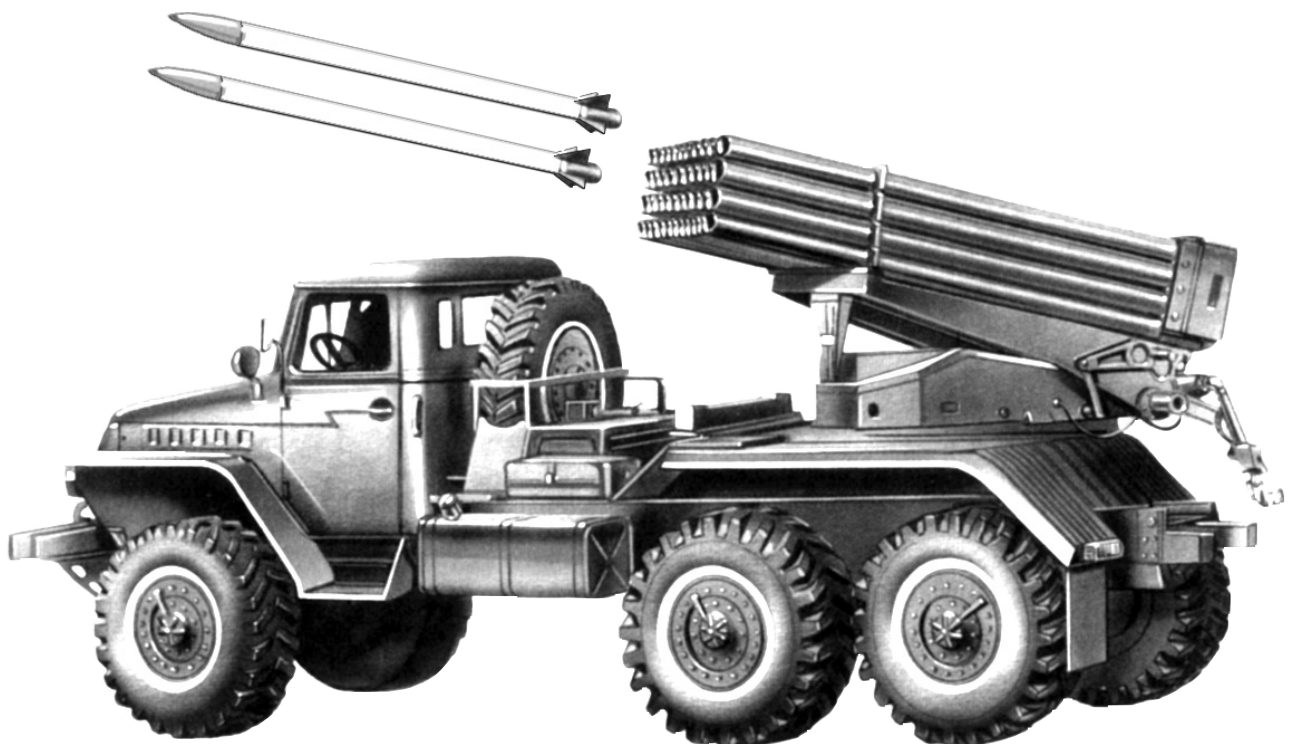
- גורם טרוריסטי משגר קטיושה?
 - מכשיר ראדאר בלתי חוקי מופעל על-ידי גורם טרוריסטי?
 - סמן לייזר/להנחיית טילים) בלתי חוקי מופעל על-ידי גורם טרוריסטי?
 - משבשי ראדאר (הפוגעים בקליטה תקינה של המידע) בלתי חוקיים מופעלים ע"י גורם טרוריסטי?
- שטח הפגיעה הנרחב והסכנה העולה מהצבת שאלות היפותטיות אלה ניתנים להמחשה ויזואלית באמצעות 2-3 פיסות פלסטיק על גבי מפת ארץ ישראל סטנדרטית של 1: 250,000

משגר קטיושה רב טילי

הקטיושה (או BM-21) הוא טיל סובייטי מוצק בעל טווח פגיעה של כ-13 מייל. הטיל נושא ראש נפץ במשקל 43 פאונד (כמעט 20 ק"ג), המכילים חומרי נפץ או מטען כימי והוא נישא בד"כ בתוך משגר טילים המותקן על גבי משאיות והמסוגל לשגר עד 40 טילים במטח אחד. העובדות מלמדות כי גם טילים אינדיבידואליים (בבודדת) נורו על טריטוריה ישראלית באמצעות לא יותר מצינור מתכת פשוט וסוללה של רכב על מנת להצית את חומר הנפץ המשוגר.

טיל הקטיושה הוא זול, קל לייצור ובעל עוצמה רבה. מיצבור אחד של 40 טילי קטיושה שווה במשקלו ל-1720 פאונד (774 ק"ג) חומרי נפץ מסוכנים, או לחילופין למשקלם של 4 ראשי נפץ של טילי סקאד עיראקיים בעלי טווח רחוק. ובל נשחח שגם הם מסוכנים ורבי עוצמה.

ב 1992- שיגרו טרוריסטים מארגון חיזבאללה טילי קטיושה אל תוך ישראל ופגעו בתחנת אוטובוס בחלקה הצפוני של קריית שמונה. ראש נפץ בודד זה של קטיושה אחת פער בכביש חור של 2.5X5 פיט (3.75 מ'), תוך שהוא חודר דרך 15 ס"מ של בטון מחוזק. בית, או גגה של דירה עירונית היו, ללא ספק, נהרסים כליל תחת פגיעתו של טיל קטיושה אחד, ומטח קטיושות היה הורס מן היסוד אפילו בניין דירות שלם. הטווח הרחב של 13 מייל (20.8 ק"מ) של טילי הקטיושה, מכסה בקלות את המרחק מן הגדה המערבית אל איזורי החוף הצפופים של ישראל.

המחשה סכמתית:

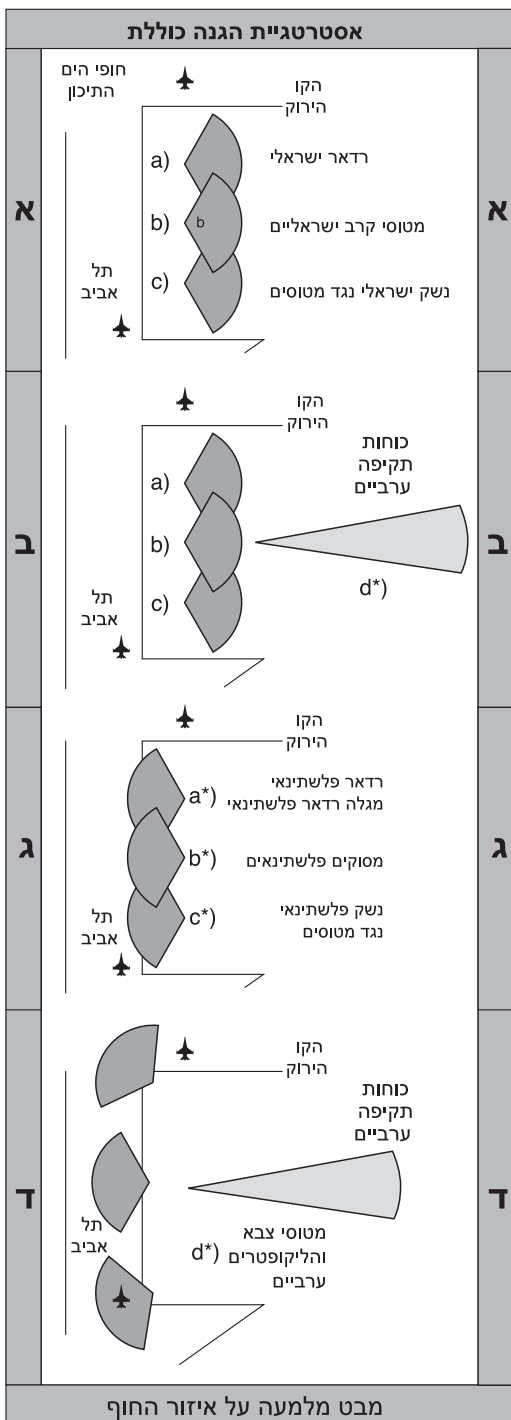
לכתבה המקורית שפורסמה במגזין "ענייני בטחון", הוספה המחשה סכמתית באמצעות איורים. האלמנטים המופשטים בהם נעשה כאן שימוש נוצקו למימוש מוחשי יותר בצורת פיסות פלסטיק צבעוניות המתאימות ביותר למטרות הדגמה והסברה של הרעיונות בפני קהל מצומצם. ניתן להשתמש בפיסות הפלסטיק באמצעות מפת ישראל סטנדרטית בקני"מ של 1:250,000 ניתן לרכוש את פיסות הפלסטיק הללו מאת הכתב (מרק לנגפן), או מאת הארגונים המצויינים בגב הכתבה.

לכאורה המדובר בנושאים מנהליים פשוטים ויבשים, אולם אם לא יטופלו כראוי ויגיעו לפתרונם הם עלולים ליצור חיכוכים ובעיות קשות מנשוא אותם אמו. למעשה הסכם השלום לפתור.

ה"איזור האוטונומי המפורז" מחוץ לשטח השיפוט של שומרי הגבול? האם לשומרי הגבול תהיה הזכות לרדוף אחר המבריח/ים הנמלט/ים? אם כן, באילו אמצעים ובאיזה היקף כוחני? האם יותר לשומרי הגבול לעצור את מבריחי הנשק הנמלטים? מה תהיה חלוקת התפקידים בין שומרי הגבול לבין רשויות המשפט הפנימיות של "האיזור האוטונומי המפורז"? והרשימה עוד ארוכה. הסיבה לחוסר הבהירות ומורכבות הבעיה שהיא שלא כבארה"ב בה הסמכות העליונה היא של הרשויות הפדרליות, הרי שהשלטתה הישראלית הפוטנציאלית, משטרת הגבולות מכורח המציאות, לא תהיה חזקה מזו של הסמכות המשטרתית הפנימית של ה"איזור האוטונומי המפורז". גבול בטוח איננו מורכב רק משומרי הגבול בנקודות מעבר, אלא גם מכח נייד אפקטיבי בים ובאוויר: למשל היכולת לעצור הליקופטרים קטנים בלתי מורשים מלהגיע במהירות לתוך ה"איזור האוטונומי המפורז" למטרות ביצוע הצנחות של נשק מוברח. ברמת ביטחון גבוהה זו של אבטחת הגבול יתעוררו שוב השאלות באשר להרכבו הלאומי של הכח, סמכויות המעצר שלו, מידת ההרשאה לשימוש בכח בעת תהליך המעצר, זכויות המבריח עם תפיסתו, הסמכות לחקירה ומהם אמצעי החקירה שיתורו, הזכות לקיים מרדפים חמושים וכללי המגעים בין כוחות השיטור בעלי הסמכויות המתחרות ו/או המנוגדות.

בנוסף לבעיות הביטחון הנ"ל, מהווה סוגיית אמצעי בטחון הפנים דילמה קשה במיוחד: האם תורשה ישראל לרגל אחר יחידים (חשודים) ב"אזור האוטונומי המפורז". כיום המגננה הטובה ביותר של ישראל כנגד התקפות טרור והברחות נשק, היא יכולתה לרגל אחר ארגוני טרור והברחות נשק, היא יכולתה לרגל אחר ארגוני טרור רדיקאליים חשודים בשטחים (ראה איור 3). אנלוגיית שרות הבטחון הישראלי בשטחים מקביל לתפקודו של ה-FBI באמריקה. לשב"כ סמכות מוחלטת בנושא והוא עושה שימוש בכל הסמכויות הניתנות לו ע"י המדינה לציטוט, לחדירות ולמעצרים בכח של תאי טרור חשודים.

במידה וסמכות השיפוט הפנימית תועבר לידי גוף עצמאי, יאבדו הישראלים לחלוטין את אותם הכוחות והסמכויות בעזרתם נחשפים תאי טרור רצחניים

איור מס' 3. שטח אווירי ושליטה בשטח אווירי באמצעות השליטה ביבשה ובאוויר.

איורים א + ב

3 פיסות פלסטיק בתפנית כלפי מזרח ביהודה ושומרון מייצגות:

- א. ראדאר ישראלי.
 - ב. מטוסי-קרב ישראליים.
 - ג. נשקי הגנה אוויריים ישראלים.
- כל השלושה יפרו את עוקצה של התקפה ממזרח.

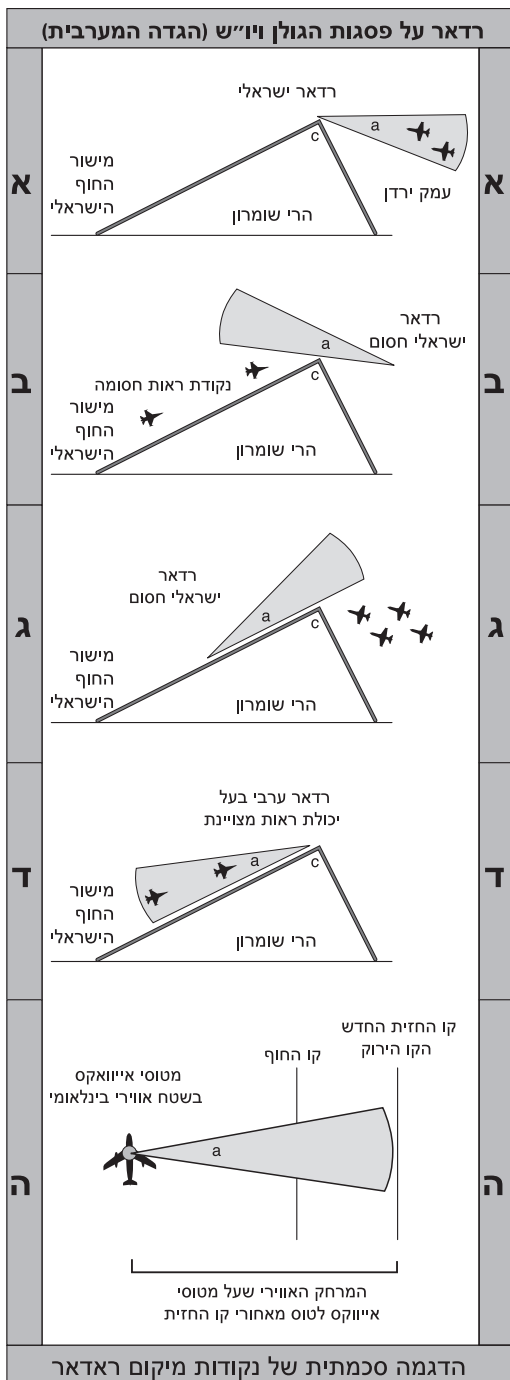
איורים א+ב

3 פיסות הפלסטיק בתפנית כלפי מערב ופיסת הפלסטיק המאורכת (פיצה")

מצביעה מערבה כסכין מייצגים:

- א. ראדאר פלסטיני "אזרחי".
- ב. מסוקים פלסטינאים "לא חמושים".
- ג. נשקי הגנה אוויריים פלסטינאים "קלים".
- ד. מטוסי תקיפה פלסטינאים (בהשוואה ל-) סכין-פגיון.

▲ בסיס אווירי ישראליים ברמת דוד ובלוד

איור מס' 4. רדאר: שדה - ראייה - הגולן ויהודה ושומרון.

- רדאר ישראלי על רכס ההרים מאפשר לישראל לתצפת דרך עמק הירדן.
- הרכס בולם תצפיות רדאר ערביות מירדן, המשקיפות אל עבר בסיסי חיל אוויר קריטיים.
- במידה וישראל חוזרת לתחומי הקו הירוק, הרדאר הישראלי ייבלם ע"י השומרון.
- במידה והערבים שולטים ברכס, תתאפשר להם תצפית רדאר חדה לבסיסי חיל-האוויר ונקודות גיוס ישראליות.
- מטוסי רדאר "אייוואקס" ישראליים (כתחליף לרדאר הממוקם בהרי שומרון) יהיו רחוקים מקו החזית כ-70 ק"מ, ועל כן יטוסו במרחב אווירי בינלאומי ויהיו מטרה פגיעה.

פוטנציאלים. יישומו של מצב תיאורטי זה בשטח יהפוך את ה"איזור האוטונומי המפורז" לישות עצמאית בעלת מערכת בטחון פנימית משלה הצפויה, קרוב לוודאי, להתעמת עם גוף בטחוני פנימי ישראלי (ראה **איורים 3 ו-4**). על מנת למנוע אנלוגיה שגויה, יש לציין בהקשר זה כי מצב העניינים בגבול ישראל-מצרים לאחר החזרת סיני ובגבול ישראל ירדן שונה לחלוטין: הגבול בסיני הינו בלתי מיושב ונמצא תחת שליטה מלאה של הצבא המצרי. זאת גם הסיבה שקשה לתאר פעולת הסתננות של טרוריסטים במטרה לפגוע בישראל שמבצעה יימלטו לתוך סיני ולא ייתפסו ע"י כוחות הצבא המצרי.

המצב בשטחי הגדה המערבית הוא כמעט הפוך. להבדיל מן השטח המידברי וההררי של שטחי גבול מצריים וירדן, כאן מדובר במאות ערים וכפרים בעלי ריכוזים גדולים של אוכלוסיה, שתאפשר לטרוריסטים להטמע בה במהירות ולהעלם. במצב כזה לא תהיה כתובת מדוייקת שאליה יוכל ראש ממשלה ישראלי לפנות על מנת לדרוש פרוצדורה מבצעית כנגד פעולת הטרוריסטים במרכז אוכלוסיה ישראלי. דומה הדבר למצב היפותטי בו טרוריסט מכסיקני ישגר טיל לסן-אנטוניו ועשרה מכסיקנים ייהרגו בעוד שכל מה שיהיה לנשיא מכסיקו לומר לנשיא ארה"ב הוא "אני מצטער, לא יכולתי לתפוס אותם". מצב בלתי נסבל שכזה מוביל בהכרח לתוצאות מרות ביותר. לא יעלה על הדעת "להחליף" את השטחים תמורת "השלום" בגבול הצפון של ישראל. ישראל אינה יכולה לחשוף לסכנה שכזו כ-70% מאוכלוסייתה במחיר "השלום" בטרם גבולה הצפוני שקט לחלוטין ו"איזור הבטחון" הופך לבלתי נחוץ.

לסיכום, ביצירת הסכם יציב ובר-קיימא יצטרך צוות המו"מ הישראלי לעסוק באיומים ביטחוניים קשים ברמות שונות ותחת לחץ וכפייה בל יאמנו, על מנת להגיע להסדר המתקבל על הדעת. לכאורה המדובר בנושאים מנהליים פשוטים ויבשים, אולם אם לא יטופלו כראוי ויגיעו לפתרונם הם עלולים ליצור חיכוכים ובעיות קשות מנשוא אותם אמור למעשה הסכם השלום לפתור. בכדי להגיע לשלום יציב, אמיתי ובר ביצוע בין ישראל ושכנותיה הערביות יש להשקיע בכך מחשבה בראיה לטווח ארוך וסבלנות רבה הכרוכה בפתרון של בעיות ביטחון מדרגה ראשונה בהן אסור בשום פנים ואופן לזלזל באף שלב של התהליך.

לקבלת מידע נוסף הנכם מוזמנים לבקר באתר האינטרנט:

www.MarkLangfan.com

או לפנות אל: **מארק לנגפן**

דואר אלקטרוני: mapmun@aol.com

טל' במשרד: (212) 832-0200

נייד: (646) 263-4606

– מארק לנגפן, עורך-דין ניו-יורק, כותב בתכיפות על ענייני המזרח-התיכון וענייני בטחון העוסקים בישראל. בין השאר יצר מודל טופוגרפי תלת מימדי של מדינת ישראל במטרה להסביר את ההשלכות האסטרטגיות הבעייתיות בביטחונה של ישראל. המודל אומץ ואושר על-ידי דובר צה"ל.